

ارزیابی افکار عمومی از دادگاه شهردار تهران

مؤسسه ملی پژوهش افکار عمومی

اشاره:

بررسی عملکرد شهرداری تهران و رسیدگی قضایی به پرونده‌های این مجموعه بزرگ از مدت‌ها پیش (تزدیک به دو سال) شروع شد، با این حال از طرح این جریان در رسانه‌های جمعی و تشکیل افکار عمومی نسبت به آن مدت زیادی نمی‌گذرد. دستگیری و محاکمه مدیران ارشد شهرداری، موضع‌گیری‌های شهردار تهران در حمایت و دفاع از مدیران خود و پذیرش مسؤلیت کلیه اقدامات آنها در حیظه کار شهرداری، احضار شهردار به دادگاه، بازداشت و سرانجام آغاز سلسله محاکمات شهردار تهران در طی چند ماه اخیر، رخدادهایی بودند که در میان مردم انعکاس زیادی یافتند و بنا به تعبیری به عنوان یک پرونده ملی در معرض قضاوت افکار عمومی قرار گرفتند. مؤسسه ملی پژوهش افکار عمومی با هدف بررسی نظرات و عقاید شهروندان تهرانی در خصوص دادگاه شهردار تهران، اقدام به انجام یک نظر سنجی در سطح تهران طی روزهای ۲۳ و ۲۴ تیرماه نمود. این نظر سنجی، نظر شهروندان تهرانی را حول سه محور اساسی زیر مورد سنجش قرار داده است:

جدول ۱-۱. توزیع پاسخگویان برحسب پیگیری جریان دادگاه شهردار

گزینه‌ها	فراوانی	درصد
کاملاً	۵۱۳	۲۵/۹
تا حدی	۸۷۴	۴۴/۱
کم	۲۵۳	۱۲/۸
اصلاً	۳۴۱	۱۷/۲
کل:	۱۹۸۱	۱۰۰

محاکمه شهردار تهران در رسانه‌های جمعی مختلف بازتاب داشت: صداوسیما، مطبوعات، محافل خانوادگی و یا دوستان و... هریک نقشی در انعکاس این رویداد اجتماعی برعهده داشتند. اما در این میان پخش تلویزیونی جلسات محاکمه شهردار، سهم عمده‌ای در جلب مخاطب داشته است. بطوری‌که، ۹۱/۶ درصد (۱۴۹۸ نفر) از کسانی که محاکمه شهردار تهران را دنبال می‌کردند، از طریق تلویزیون در جریان رویدادهای مربوط به آن قرار گرفته بودند. ۴/۳ درصد (۷۰ نفر) از پاسخگویان این محاکمه را از طریق رادیو

۱. میزان آگاهی و حساسیت مردم نسبت به دادگاه؛
۲. ارزیابی آنها از دادگاه؛
۳. نگرش مردم نسبت به شهردار و عملکرد شهرداری.

۱. آگاهی مردم از روند محاکمه شهردار تهران:

از مجموع ۱۹۸۱ نفر از نمونه مورد بررسی در این نظرسنجی، ۵۱۳ نفر (۲۵/۹ درصد) کاملاً در جریان دادگاه شهردار تهران بودند و مسیر محاکمات شهردار را دنبال کرده‌اند. ۸۷۴ نفر (۴۴/۱ درصد) تا حدی در جریان دادگاه شهردار بودند و ۲۵۳ نفر (۱۲/۸ درصد) در حد کم در جریان دادگاه شهردار قرار داشتند. در عین حال ۳۴۱ نفر از پاسخگویان (۱۷/۲ درصد) اظهار داشته‌اند که اصلاً جریان دادگاه شهردار تهران را دنبال نمی‌کنند. بدین ترتیب ۸۲/۸ درصد از مردم به درجات مختلف (کاملاً، تا حدی، کم) پیگیر جریان محاکمه شهردار تهران بودند. (نگاه کنید به جدول ۱-۱).

■ ۹۱/۶ درصد (۱۴۹۸ نفر) از کسانی که محاکمه شهردار تهران را دنبال می‌کردند، از طریق تلویزیون در جریان رویدادهای مربوط به آن قرار گرفته بودند. ۴/۳ درصد (۷۰ نفر) از پاسخگویان این محاکمه را از طریق رادیو و ۲/۳ درصد (۳۷ نفر) از طریق مطبوعات پیگیری کردند.

نسبت به آگاهی از جریان محاکمه و بازپرسی شهردار، از آنان پرسیده شد که تاکنون چند جلسه از محاکمه شهردار تهران را دیده و یا شنیده‌اند؟ از مجموع ۱۹۸۱ نفر پاسخگو، ۳۴۵ نفر (۲۱/۲ درصد) تمام جلسات دادگاه را دیده و یا شنیده‌اند. ۳۷۸ نفر (۲۳/۲ درصد) حداقل ۵ الی ۶ جلسه از محاکمه و ۵۹۸ نفر (۳۶/۷ درصد) ۳ الی ۴ جلسه از محاکمه شهردار را پیگیری کرده‌اند. (نگاه کنید به جدول ۱-۳)

جدول ۱-۳. توزیع پاسخگویان برحسب تماشای تعداد جلسات دادگاه

مورد	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
تمام جلسات دادگاه	۳۴۵	۲۱/۲	۲۱/۲
۵-۶ جلسه	۳۷۸	۲۳/۲	۴۴/۴
۳-۴ جلسه	۵۹۸	۳۶/۷	۸۱/۳
۱-۲ جلسه	۲۹۰	۱۷/۶	۹۸/۹
هیچکدام	۱۸	۱/۱	۱۰۰
بدون پاسخ	۲۵۱	—	—
کل:	۱۹۸۱	۱۰۰	—

جدول ۱-۵. اولویت انتخاب برنامه‌های تلویزیون از سوی پاسخگویان

اولویت	درصد	اولویت	درصد
دادگاه شهردار	۵۲/۷	مسابقه فوتبال ایران در جام جهانی	۴۷/۳
دادگاه شهردار	۷۵/۶	تماشای فیلم سینمایی	۲۴/۴
دادگاه شهردار	۸۷/۶	تماشای مسابقه و طنز	۱۲/۴
دادگاه شهردار	۸۲/۲	تماشای اخبار سراسری	۱۷/۸

جدول ۱-۵ نظر پاسخگویان را در این مورد نشان می‌دهد. براساس اطلاعات جدول در تمامی موارد گفته شده پاسخگویان اولویت تماشا را به جریان محاکمه شهردار داده‌اند. به طوری که در مقایسه تماشای فوتبال و دادگاه شهردار، ۵۲/۷ درصد، در مقایسه تماشای اخبار سراسری و یا دادگاه، ۸۲/۲ درصد، اولویت را به تماشای محاکمه شهردار تهران می‌دهند. نزدیک به ۲۰ درصد از پاسخگویان به این پرسش پاسخ ندادند. (نگاه کنید به جدول ۱-۵)

۲. ارزیابی پاسخگویان از دادگاه و نتایج آن

۲-۱. ارزیابی پاسخگویان از جریان «محاکمه شهردار تهران»

محور دوم به ارزیابی پاسخگویان از جریان «محاکمه شهردار تهران» پرداخته است. در این مورد و همچنین برای سنجش نگرش پاسخگویان نسبت به شهردار تهران تعدادی گویه در اختیار پاسخگویان قرار گرفت و از آنان خواسته شد تا نظر مخالف و یا موافق خود را

بدین ترتیب براساس درصد تجمعی نزدیک به ۸۱/۳ درصد از پاسخگویان در جریان بیش از نیمی از جلسات دادگاه شهردار بوده‌اند.

جدول ۱-۴. توزیع پاسخگویان برحسب پیگیری جریان دادگاه

فراوانی	درصد	کامل
۵۲۴	۲۶/۴	کامل
۷۶۷	۳۸/۷	تا حدی (متوسط)
۳۲۲	۱۶/۲	کم
۱۲	۰/۶	اصلاً
۲۵۴	۱۲/۸	بدون پاسخ
۱۹۸۱	۱۰۰	کل:

در عین حال براساس اطلاعات بدست آمده به دلیل طولانی بودن جلسات دادگاه و یا پخش دیر هنگام آن از طریق سیمای جمهوری اسلامی ایران، تنها ۲۶/۵ درصد (۵۲۴ نفر) از پاسخگویان جلسات محاکمه شهردار را به طور کامل دیده‌اند. ۳۸/۷ درصد (۷۶۷ نفر) تا حدی (به طور متوسط) این محاکمه را دنبال کرده‌اند و ۱۶/۳ درصد (۳۲۲ نفر) نیز تنها در حد کم

و ۲/۳ درصد (۳۷ نفر) از طریق مطبوعات پیگیری کردند. سهم محافل خانوادگی، دوستان و آشنایان، محل کار و ... در ارائه اخبار دادگاه به مردم ۲ درصد است.

جدول ۱-۲. توزیع پاسخگویان برحسب منافع مورد استفاده برای پیگیری محاکمه شهردار

مورد	فراوانی	درصد
تلویزیون	۱۴۹۸	۹۱/۵
رادیو	۷۰	۴/۳
مطبوعات	۳۷	۲/۳
دوستان و آشنایان	۲۳	۱/۴
سایر	۸	۰/۵
بدون پاسخ	۲۴۵	—
کل:	۱۹۸۱	۱۰۰

محاکمه شهردار تهران در مجموع ۷ جلسه رسمی دادگاه را به خود اختصاص داد. این نظرسنجی بعد از جلسه ششم دادگاه انجام گرفته است. با این وصف برای سنجش میزان علاقمندی پاسخگویان

جدول ۲-۱-۲. نظر پاسخگویان در مورد جوسازی شهردار تهران در دادگاه

رتبه	گزینه‌ها	فراوانی	درصد
۱	موافق	۲۸۶	۱۹/۸
۲	تاحدی	۳۳۵	۲۳/۲
۳	مخالف	۸۲۵	۵۷
۰	بدون پاسخ	۵۳۵	-
کل:		۱۹۸۱	۱۰۰

۲/۴ = میانگین رتبه‌ای

۲-۱-۳. «عده‌ای معتقدند شهردار تهران

در جریان محاکمه، به دادگاه توهین می‌کند.

از مجموع ۱۵۳۷ نفر پاسخگویان به این پرسش ۹۸۷ نفر (۶۴/۲ درصد) با این نظر مخالف بودند. ۲۱۷ نفر (۱۴/۱) یا این نظر موافق و ۳۳۳ نفر (۲۱/۷) تاحدی موافق بودند. ۴۴۴ نفر از پاسخگویان نیز به این پرسش پاسخ نداده‌اند.

جدول ۲-۱-۳. نظر پاسخگویان درباره توهین شهردار به دادگاه در جریان محاکمه

رتبه	گزینه‌ها	فراوانی	درصد
۱	موافق	۲۱۷	۱۴/۱
۲	تاحدی	۳۳۳	۲۱/۷
۳	مخالف	۹۸۷	۶۴/۲
۰	بدون پاسخ	۴۴۴	-
کل:		۱۹۸۱	۱۰۰

۲/۵ = میانگین رتبه‌ای

۲-۱-۴. «برخی می‌گویند این دادگاه

یک محاکمه سیاسی است»

از مجموع ۱۹۸۱ نفر پاسخگویان این نظر سنجی، ۶۲۸ نفر به این پرسش پاسخ نداده‌اند. سایر پاسخگویان به ترتیب ۵۰۲ نفر (۳۷/۱) موافق، ۲۶۴ نفر (۳۴/۳) درصد) تاحدی موافق و ۳۸۷ نفر (۲۸/۶) درصد) مخالف با این نظر بودند.

جدول ۲-۱-۴. نظر پاسخگویان در مورد سیاسی بودن محاکمه شهردار

رتبه	گزینه‌ها	فراوانی	درصد
۳	موافق	۵۰۲	۲۷/۱
۲	تاحدی	۶۴۴	۳۴/۳
۱	مخالف	۳۸۷	۲۸/۶
۰	بدون پاسخ	۶۲۸	-
کل:		۱۹۸۱	۱۰۰

۲/۱ = میانگین رتبه‌ای

۲-۱-۵. «بعضی می‌گویند این محاکمه

ضعف نظام قضایی را نشان داد»

درباره این‌گونه‌ها ذکر کنند. در زیر به بررسی نظر پاسخگویان در این مورد می‌پردازیم.

۲-۱-۱. «عده‌ای معتقدند که شهردار

تهران از پاسخگویی به پرسش‌های قاضی طفره می‌رود».

جدول ۲-۱-۱. نظر پاسخگویان در مورد طفره رفتن شهردار از پاسخگویی به رئیس دادگاه

رتبه	گزینه‌ها	فراوانی	درصد
۱	موافق	۳۹۷	۲۶
۲	تاحدی	۴۱۱	۲۶/۹
۳	مخالف	۷۱۹	۴۷/۱
۰	بدون پاسخ	۴۵۴	-
کل:		۱۹۸۱	۱۰۰

۲/۲ = میانگین رتبه‌ای

■ به دلیل طولانی بودن جلسات دادگاه و یا پخش دیر هنگام آن از طریق سیمای جمهوری اسلامی ایران، تنها ۲۶/۵ درصد (۵۲۴ نفر) از پاسخگویان جلسات محاکمه شهردار را به‌طور کامل دیده‌اند. ۳۸/۷ درصد (۷۶۷ نفر) تاحدی (به‌طور متوسط) این محاکمه را دنبال کرده‌اند و ۱۶/۳ درصد (۳۲۲ نفر) نیز تنها در حد کم توانسته‌اند به تماشای جریان دادگاه بپردازند.

۴۷/۱ درصد (۷۱۹ نفر) از

پاسخگویانی که به این پرسش پاسخ داده‌اند با این نظر مخالف و ۲۶ درصد (۳۹۷ نفر) موافق بودند. ۲۶/۹ درصد نیز تاحدی (به‌طور متوسط) با این نظر موافق بودند.

۲-۱-۲. «برخی از افراد اعتقاد دارند که

شهردار تهران جوسازی می‌کند».

۵۷ درصد (۸۲۵ نفر) از پاسخگویان

به این پرسش با این نظر مخالف و ۱۹/۸ درصد (۲۸۶ نفر) موافق بودند. ۲۳/۲ درصد (۳۳۵ نفر) نیز تاحدی با این نظر موافق بودند. ۵۳۵ نفر از پاسخگویان نیز به این پرسش پاسخ نداده‌اند.

جدول ۱-۳. شهردار تهران غارتگری‌ت المال و مستحق اعدام است

رتبه	گزینه‌ها	فراوانی	درصد
۱	موافق	۱۱۷	۸
۲	تأخیدی	۱۴۳	۹/۸
۳	مخالف	۱۱۹۴	۸۲/۱
۰	بدون پاسخ	۵۲۷	-
کل:		۱۹۸۱	۱۰۰

۲/۷ = میانگین رتبه‌ای

میانگین رتبه‌ای ۲/۷ اکثریت پاسخگویان را در طیف مخالف با این نظر نشان می‌دهد. (نگاه کنید به جدول ۲-۱-۹)

۲-۲. نتایج دادگاه

درباره نتایج حاصل از این دادگاه از پاسخگویان پرسیده‌ایم:

«به نظر شما، شهردار تهران اختلاس کرده است؟»

۶۲۸ نفر از پاسخگویان (۳۱/۷ درصد) گفته‌اند که شهردار تهران اختلاس نکرده است و ۵۵۸ نفر (۲۸/۲ درصد) عنوان داشته‌اند که هنوز (تا زمان انجام نظرسنجی) معلوم نیست.

با این حال ۳۸۱ نفر (۱۹/۲ درصد) نیز گفته‌اند که به نظر آنان شهردار تهران اختلاس کرده است. (نگاه کنید به جدول ۲-۲-۱)

جدول ۲-۲-۱. نظر پاسخگویان در مورد اختلاس شهرداری تهران

رتبه	گزینه‌ها	فراوانی	درصد
۱	بله	۳۸۱	۱۹/۲
۲	خیر	۶۲۸	۳۱/۷
۰	هنوز معلوم نیست	۵۵۸	۲۸/۲
۳	سایر	۶۴	۳/۳
	بدون پاسخ	۳۵۰	۱۷/۷
کل:		۱۹۸۱	۱۰۰

درباره محکومیت و یا تبرئه شهردار تهران، مجموعاً ۸۲۹ نفر از پاسخگویان (۵۰/۸ درصد) حکم به تبرئه شهردار تهران داده‌اند. ۳۸۳ نفر (۲۳/۵ درصد) شهردار تهران را محکوم کرده‌اند و ۴۲۰ نفر (۲۵/۷ درصد) نیز گفته‌اند که با توجه به مجموع اطلاعات خود از جریان محاکمه شهردار، نمی‌توانند حکم به برائت و یا محاکمه

۵۹۸ نفر (۴۴/۷ درصد) از مجموع پاسخگویان (۱۳۳۹ نفر) به این پرسش با این نظر موافق و ۲۹۶ نفر (۲۲/۱ درصد) تا حدی موافق بودند. ۴۴۵ نفر (۳۳/۲ درصد) نیز با این نظر مخالف کرده‌اند. همچنین ۶۴۲ نفر از پاسخگویان در این مورد اظهارنظری نکرده‌اند. (نگاه کنید به جدول ۲-۱-۷)

جدول ۲-۱-۷. شهردار تهران نباید وارد جریانات سیاسی می‌شد و صرفاً باید به خدمات شهری می‌پرداخت.

رتبه	گزینه‌ها	فراوانی	درصد
۱	موافق	۵۹۸	۴۴/۷
۲	تأخیدی	۲۹۶	۲۲/۱
۳	مخالف	۴۴۵	۳۳/۲
۰	بدون پاسخ	۶۴۲	-
کل:		۱۹۸۱	۱۰۰

۱/۹ = میانگین رتبه‌ای

۲-۱-۸. «بعضی می‌گویند در شهرداری پرداخت‌های بی‌حساب و کتاب شده است»
از مجموع ۱۳۰۹ نفر از پاسخگویانی که در مورد این گویه اظهارنظر کرده‌اند، ۶۱۲ نفر (۴۶/۷ درصد) موافق و ۴۲۸ نفر (۳۲/۷ درصد) تا حدی با این نظر موافق بودند.

جدول ۲-۱-۸. در شهرداری تهران پرداخت‌های بی‌حساب و کتاب شده است

رتبه	گزینه‌ها	فراوانی	درصد
۱	موافق	۶۱۲	۴۶/۷
۲	تأخیدی	۴۲۸	۳۲/۷
۳	مخالف	۲۶۹	۲۰/۶
۰	بدون پاسخ	۶۷۲	-
کل:		۱۹۸۱	۱۰۰

۱/۷ = میانگین رتبه‌ای

۲-۱-۹. «عده‌ای شهردار تهران را غارتگری‌ت‌المال دانسته و وی را مستحق اعدام می‌دانند»

از مجموع ۱۹۸۱ نفر پاسخگو، ۱۴۵۴ نفر در مورد این گویه اظهارنظر کرده‌اند که از این تعداد بالغ بر ۸۲ درصد (۱۱۹۴ نفر) مخالف با این نظر بودند. ۹/۸ درصد (۱۴۳ نفر) تا حدی و ۸ درصد (۱۱۷ نفر) نیز موافق با چنین نظری بودند.

۱۳۶۶ نفر از پاسخگویان به این پرسش پاسخ داده‌اند. در مجموع ۶۰۲ نفر (۴۴/۱ درصد) با این نظر موافق و ۳۳۹ نفر (۲۴/۸ درصد) تا حدی موافق بودند. ۴۲۵ نفر (۳۱/۱ درصد) نیز با این نظر مخالف می‌باشند.

جدول ۲-۱-۵. نظر پاسخگویان در مورد ضعف نظام قضایی کشور

رتبه	گزینه‌ها	فراوانی	درصد
۳	موافق	۶۰۲	۴۴/۱
۲	تأخیدی	۳۳۹	۲۴/۸
۱	مخالف	۴۲۵	۳۱/۱
۰	بدون پاسخ	۶۱۵	-
کل:		۱۹۸۱	۱۰۰

۲/۱ = میانگین رتبه‌ای

۲-۱-۶. «بعضی می‌گویند بی‌نظمی مالی در سازمان‌ها و نهادهای دولتی دیگر هم هست، اما فقط شهردار محاکمه می‌شود»

از مجموع ۱۵۳۲ نفر پاسخگویانی که به این پرسش پاسخ داده‌اند، ۱۱۸۴ نفر (۷۷/۳ درصد) با این نظر موافق، ۲۵۲ نفر (۱۶/۴ درصد) تا حدی موافق و ۹۶ نفر (۶/۳ درصد) مخالف بودند.

مقایسه میانگین رتبه‌ای گویه‌ها نشان می‌دهد که میزان نظر موافق پاسخگویان با این گویه بیش از بقیه بوده است. (نگاه کنید به جدول ۲-۱-۶)

جدول ۲-۱-۶. نظر پاسخگویان در مورد وجود بی‌نظمی‌های مالی در سازمان‌ها و نهادهای دولتی

رتبه	گزینه‌ها	فراوانی	درصد
۳	موافق	۱۱۸۴	۷۷/۳
۲	تأخیدی	۲۵۲	۱۶/۴
۳	مخالف	۹۶	۶/۳
۰	بدون پاسخ	۴۴۹	-
کل:		۱۹۸۱	۱۰۰

۲/۷ = میانگین رتبه‌ای

۲-۱-۷. «بعضی از مردم معتقدند که شهردار تهران نباید وارد جریانات سیاسی می‌شد و صرفاً باید به خدمات شهری می‌پرداخت»

شهردار بدهند.

همچنین ۳۴۹ نفر نیز هیچگونه اظهارنظر و یا قضائیتی در این مورد ذکر نکرده‌اند. (نگاه کنید به جدول ۲-۲-۲)

موارد پاسخ	فراوانی	درصد
تیرنه	۸۲۹	۶۸/۳
محکوم	۳۸۳	۳۱/۶
بی پاسخ	۷۶۸	-
کل:	۱۹۸۱	۱۰۰

از مجموعه کسانی که گفته‌اند شهردار تهران را محکوم می‌کنند پرسیده شد که چه مجازاتی را برای شهردار تهران مناسب می‌دانند. جدول ۲-۲-۳. انعکاس نظر پاسخگویان در این زمینه است. براساس اطلاعات جدول ۸۸ نفر (۷/۳ درصد) محرومیت و انفصال از خدمات دولتی و ۴۵ نفر (۳/۷ درصد) اخراج از شهرداری را تنها مجازات برای شهردار دانسته‌اند. همچنین ۸۶ نفر (۷/۱ درصد) حکم به زندانی شدن شهردار داده‌اند و ۶۸ نفر (۵/۶ درصد) نیز مجازات اعدام را برای شهردار ذکر کرده‌اند. (نگاه کنید به جدول ۲-۲-۳)

جدول ۲-۲-۳. چه مجازاتی را برای شهردار مناسب می‌دانید؟

موارد پاسخ	فراوانی	درصد
تیرنه شود	۸۲۹	۶۸/۳
از خدمات دولتی محروم شود	۸۸	۷/۳
زندانی شود	۸۶	۷/۱
اعدام شود	۶۸	۵/۶
فقط از شهرداری اخراج شود	۴۵	۳/۷
سایر	۹۷	۸/۰
بی پاسخ	۷۶۸	-
کل:	۱۹۸۱	۱۰۰

اکثریت پاسخگویان یعنی ۹۱۳ نفر (۵۶/۱ درصد) از مجموع ۱۶۲۳ نفر پاسخگویانی که به این پرسش پاسخ داده‌اند دفاع خود شهردار تهران در دادگاه را قابل قبول‌تر از دیگران دانسته‌اند. در عین حال ۲۵/۴ درصد نیز دفاعیه آقای کشاورز (یکی از وکلای شهردار) را قابل قبول‌تر ذکر کرده‌اند. در مورد نحوه دفاع آقای

حائری (یکی دیگر از وکلای شهردار) تنها ۷/۶ درصد پاسخگویان (۱۲۳ نفر) نظر مثبت داشتند و ۸/۲ درصد (۱۳۴ نفر نیز) دفاعیه هیچ‌کدام از وکلا و یا خود شهردار را قابل قبول ندانسته‌اند. (نگاه کنید به جدول ۲-۲-۴)

جدول ۲-۲-۴. در دادگاه چه کسی دفاع قابل قبول‌تری از شهردار می‌کند؟

فراوانی	درصد	
۹۱۳	۵۶/۱	خود شهردار
۲۱۴	۲۵/۴	کشاورز
۱۳۴	۸/۲	حائری
۱۲۳	۷/۶	هیچ‌کدام
۳۹	۲/۵	سایر
۳۵۸	-	بدون پاسخ
۱۹۸۱	۱۰۰	کل:

به عنوان آخرین سؤال در این مورد، از پاسخگویان پرسیده شد که تا چه حدی پاسخ‌های شهردار تهران را به سؤالات قاضی، قانع‌کننده می‌دانند؟

براساس اطلاعات جدول ۲-۲-۵، ۵۱۴ نفر (۲۵/۹ درصد) پاسخ‌های شهردار تهران را کاملاً و ۶۶۴ نفر (۳۳/۵ درصد) تا حدی قانع‌کننده دانسته‌اند. در مقابل ۳۷۹ نفر (۱۹/۱ درصد)، پاسخ‌های شهردار را قانع‌کننده ندانسته‌اند. (نگاه کنید به جدول ۲-۲-۵)

جدول ۲-۲-۵. آیا شما پاسخ‌های شهردار تهران به سؤالات قاضی را قانع‌کننده می‌دانید؟

گزینه‌ها	فراوانی	درصد
بله	۵۱۴	۲۵/۹
تا حدی	۶۶۴	۳۳/۵
خیر	۳۷۹	۱۹/۱
بدون پاسخ	۴۲۴	۲۱/۵
کل:	۱۹۸۱	۱۰۰

این دادگاه موجب موجی از بحث و مناقشات مختلف شد که از حدود جریان دادگاه فراتر رفت. به نظر می‌رسید که بسیاری از وجوه اجتماعی، فرهنگی و سیاسی نیز به بهانه این دادگاه موضوع بحث و گفت‌وگوی مردم قرار می‌گیرد. برای وصول به دامنه این قبیل بحث‌ها، با یک سؤال باز نظر عمومی مردم و نتایج کلی که از جریان دادگاه گرفتند را جویا شدیم و پرسیدیم:

«شما از جریان این دادگاه چه نتیجه‌ای می‌گیرید؟»

جدول ۲-۲-۶. موارد پاسخ‌ها را به ترتیب فراوانی ذکر شده از سوی پاسخگویان نشان می‌دهد. بی‌گناهی و تبرئه شهردار از سوی ۱۸/۹ درصد پاسخگویان به عنوان تنها نتیجه دادگاه ذکر شده است. سیاسی بودن دادگاه، بی‌فایده و بدون نتیجه بودن اینگونه دادگاه‌ها به ترتیب از طرف ۹/۵ و ۷/۸ درصد پاسخگویان عنوان شده است. در همین رابطه، ۱۲/۲ درصد پاسخگویان نیز بر گناهکاری و مجرم بودن شهردار و لزوم محکومیت وی تأکید داشتند. سایر نتایج ذکر شده از سوی پاسخگویان به تفکیک در جدول ۲-۲-۶ نشان داده شده است.

جدول ۲-۲-۶. از جریان دادگاه شهردار تهران چه نتیجه‌ای می‌گیرید؟

فراوانی	درصد	
۲۷۸	۱۸/۹	بی‌گناهی و تبرئه شهردار
۱۴۱	۹/۵	سیاسی بودن دادگاه
۱۱۶	۷/۹	بی‌فایده و بدون نتیجه بودن
۱۱۶	۷/۹	صلاحیت نداشتن دادگاه
۱۸۱	۱۲/۳	گناهکاری و مجرم بودن شهردار و محکومیت وی
۷۸	۵/۳	خوب بودن دادگاه
۷۰	۴/۷	به حساب دیگران هم برسند
۳۹	۲/۶	نمایشی بودن دادگاه و سرگرم کردن مردم
۲۷	۱/۸	درس عبرت شدن برای دیگران
۲۳	۱/۶	خوب بودن بخش و اعلان دادگاه
۲۱	۱/۴	لزوم اجرای حق، عدالت، قانون و اسلام
۱۲	۰/۸	سخت بودن قضاوت
۱۷۲	۱۱/۶	سایر
۲۰۳	۱۳/۷	نمی‌دانم
۵۰۴	-	بی پاسخ
۱۹۸۱	۱۰۰	کل:

درباره نحوه ارزیابی پاسخگویان از دادگاه محاکمه شهردار، همچنین از پاسخگویان پرسیده‌ایم: «در صورتی که به قاضی دادگاه دسترسی پیدا می‌کردید، دوست داشتید کدام‌یک از موارد زیر را به ایشان بگویید؟ ۱. ظلم‌هایی که شهرداری به شخص

شما کرده است.

۲. ظلم‌هایی که شهرداری به یکی از آشنایان نزدیک شما کرده است.
۳. خدمات شهرداری.
۴. درخواست آزادی شهردار.
۵. سخن شهردار را قطع نکنید.
۶. درخواست اشد مجازات برای شهردار.
۷. ضرورت رسیدگی عادلانه به پرونده.
۸. خلاف‌کاری‌های سایر مسئولان.
۹. شهردار مطابق با اختیارات خود عمل کرده است.»

براساس جدول ۷-۲، ضرورت رسیدگی عادلانه به پرونده شهرداری و لزوم رسیدگی به خلاف‌کاری‌های سایر مسئولان از موارد عمده گفته شده از سوی پاسخگویان است. درخواست آزادی شهردار و یادآوری خدمات شهردار از دیگر مواردی است که ۹/۳ و ۸/۹ درصد پاسخگویان به آنها اشاره داشتند. ۵/۱ درصد پاسخگویان نیز از رئیس دادگاه درخواست اشد مجازات را برای شهردار تهران داشتند. (نگاه کنید به جدول ۷-۲)

جدول ۷-۲. درخواست پاسخگویان از رئیس دادگاه در رسیدگی به پرونده شهردار

درصد	فراوانی	مورد پاسخ
۱/۸۲۲		رسیدگی به ظلم‌هایی که شهرداری به شخص شما کرده است
۱/۳	۳۰	ظلم‌هایی که شهرداری به یکی از آشنایان نزدیک شما کرده است
۸/۹	۲۰۵	ذکر خدمات شهرداری
۹/۳	۲۱۵	درخواست آزادی شهردار
۷/۱	۱۶۴	سخن شهردار را قطع نکنید
۵/۱	۱۱۹	درخواست اشد مجازات برای شهردار
۲۸/۳	۶۵۳	ضرورت رسیدگی عادلانه به پرونده
۱۲/۳	۲۸۵	رسیدگی به خلاف‌کاری‌های سایر مسئولان
۵/۹	۱۳۷	شهردار مطابق اختیارات خود عمل کرده است
۱۱/۲	۲۵۹	حرفی ندارد
۸/۷	۲۰۰	سایر
—	۳۴۹	بی‌پاسخ
۱۰۰	۱۹۸۱	کل:

۳. ارزیابی پاسخگویان از عملکرد شهرداری تهران

در این بخش طی چندسؤال ارزیابی پاسخگویان را از نحوه عملکرد شهرداری تهران (مثبت و یا منفی) جویا شدیم.

۳-۱. «به نظر شما، طی مدتی که شهردار تهران برسرکار بود، چه فعالیت‌ها و کارهای مثبتی را برای شهر انجام داد؟» پاسخگویان مجاز بودند تا سه مورد عملکرد مثبت را برای شهرداری تهران ذکر کنند. جمع‌بندی نظر پاسخگویان در این زمینه در جدول ۳-۱ دیده می‌شود. براساس اطلاعات جدول گسترش فضاهای سبز و پارک‌ها، احداث بزرگراه‌ها

۳-۲. اقدامات منفی و زیانبار شهرداری همچنین از پاسخگویان خواسته شد تا کارها و اقدامات منفی و یا زیانبار شهرداری را ذکر کنند.

جدول ۳-۲ موارد ذکر شده از سوی پاسخگویان را به تفکیک نشان می‌دهد. در پاسخ به این سؤال ۳۵۶ نفر (۱۱/۴ درصد) گفته‌اند شهردار کار زیانباری انجام نداده است و ۴۷۲ نفر (۱۵/۲ درصد) نیز اظهار بی‌اطلاعی کرده‌اند.

گرفتن عوارض زیاد و غیرقانونی، افزایش گرانی و تورم و رواج برج‌سازی از جمله اقدامات منفی شهرداری است که به ترتیب ۴۶۷، ۳۸۵، ۳۳۱ مورد از پاسخ‌ها

■ پاسخگویان اولویت تماشای تلویزیون در برابر مواردی نظیر مسابقه فوتبال ایران در جام جهانی، فیلم‌سینمایی، اخبار و... را به جریان محاکمه شهردار داده‌اند. به طوری که در مقایسه تماشای فوتبال و دادگاه شهردار، ۵۲/۷ درصد، در مقایسه تماشای اخبار سراسری و یا دادگاه، ۸۲/۲ درصد، اولویت را به تماشای محاکمه شهردار تهران می‌دهند.

را به خود اختصاص داده‌اند. سایر اقدامات منفی شهرداری که پاسخگویان عنوان کرده‌اند به تفکیک در جدول ۳-۲ نشان داده شده است.

جدول ۳-۲ نظر پاسخگویان درباره اقدامات منفی و زیانبار شهرداری تهران

درصد	فراوانی	اقدامات منفی
۱۱/۴	۳۵۶	کار زیانباری انجام نداده
۱۵	۴۶۷	گرفتن عوارض زیاد و غیرقانونی
۱۲/۴	۳۸۵	باعث گرانی شده
۱۰/۶	۳۳۱	رواج برج‌سازی
۶/۵	۲۰۲	عدم جلوگیری از تخلفات مأموران شهرداری
۵/۵	۱۷۱	بی‌توجهی به آسفت خیابان‌ها و کوچه‌ها
۵/۷	۱۷۶	سخت‌کردن مراحل صدور جواز ساختمانی
۳/۷	۱۱۲	سپردن برخی از کارهای شهرداری به بخش خصوصی
۵	۱۵۶	خراب کردن خانه‌های مردم
۳/۷	۱۱۵	مانع کسب و کار مردم شده
۵/۴	۱۶۸	سایر
۱۵/۱۷	۴۷۲	نمی‌دانم
۱۰۰	۳۱۱۳	کل:

و خیابان‌ها زیباسازی و تمیز نگهداشتن شهر از عمده موارد عنوان شده از سوی پاسخگویان است که به ترتیب ۱۵۰۸، ۱۳۰۰ و ۸۰۲ مورد پاسخ‌ها را تشکیل می‌دهند.

انجام فعالیت‌های فرهنگی، انتقال صنایع مزاحم و آلوده به خارج از شهر و تسریع در صدور جوازهای ساختمانی از سایر موارد پاسخ‌ها است که به تفکیک در جدول ۳-۱ دیده می‌شود.

جدول ۳-۱. نظر پاسخگویان درباره فعالیت‌ها و کارهای مثبت شهرداری

درصد	فراوانی	اقدامات مثبت
۳۴/۳	۱۵۰۸	گسترش فضای سبز و پارک‌ها
۲۹/۶	۱۳۰۰	احداث بزرگراه‌ها و خیابان‌ها
۱۸/۲	۸۰۲	زیباسازی و تمیز نگهداشتن شهر
۸/۷	۳۸۵	فعالیت‌های فرهنگی
۳/۵	۱۵۲	انتقال صنایع مزاحم و آلوده به خارج از شهر
۱/۲	۵۵	تسریع صدور جواز ساختمانی
۴/۴	۱۹۴	سایر
—	۶۷	بدون پاسخ
۱۰۰	۴۴۶۵	کل:

براساس جدول ۳-۳ ارزیابی پاساخنکویان از مجموع فعالیت‌ها و کارهای شهردار تهران به شرح ذیل است: ۱۱۹۴ نفر (۶۰/۳ درصد) اقدامات شهردار را در مجموع خیلی خوب و خوب ارزیابی کرده‌اند. ۵۶۷ نفر (۲۸/۶ درصد) متوسط و ۱۴۰ نفر (۷/۱ درصد) نیز این اقدامات را بد و یا خیلی بد ارزیابی نموده‌اند. ۸۰ نفر (۴/۱ درصد) از پاساخنکویان نیز به این پرسش پاسخ نداده‌اند. (نگاه کنید به جدول ۳-۳)

■ ۳۷/۱ درصد پاساخنکویان با این نظر موافقند که این دادگاه یک محاکمه سیاسی است. ۳۴/۳ درصد نیز تاحدی با این نظر موافقند و ۲۸/۶ درصد نیز با این نظر مخالفند.

جدول ۳-۳ ارزیابی پاساخنکویان از مجموع عملکرد شهردار تهران

درصد	فراوانی	
۱۷	۲۲۷	خیلی خوب
۴۳/۳	۵۵۷	خوب
۲۸/۶	۵۶۷	متوسط
۵/۵	۱۰۹	بد
۱/۶	۳۱	خیلی بد
۴/۱	۸۰	بدون پاسخ
۱۰۰	۱۹۸۱	کل:

به عنوان آخرین سؤال، از پاساخنکویان پرسیده شد که اگر انتخاب شهردار با رأی مردم صورت گیرد آیا آقای کرباسچی را به عنوان شهردار انتخاب خواهند کرد؟ جدول ۳-۴ نشان می‌دهد که ۹۳۶ نفر (۴۷/۲ درصد) از افراد پاساخنکو به این پرسش پاسخ مثبت و ۶۰۶ نفر (۳۰/۶ درصد) پاسخ منفی داده‌اند و در مجموع ۴۳۹ نفر از پاساخنکویان (۲۲/۲ درصد) در این مورد اظهارنظری نکرده‌اند. (نگاه کنید به جدول ۳-۴)

جدول ۳-۴ اگر انتخاب شهردار با رأی مردم انجام گیرد، آیا آقای کرباسچی را به عنوان شهردار انتخاب می‌کنید؟

درصد	فراوانی	
۴۷/۲	۹۳۶	بلی
۳۰/۶	۶۰۶	خیر
۲۲/۲	۴۳۹	نی‌دانم
۱۰۰	۱۹۸۱	کل:

۴. جامعه آماری و حجم نمونه مورد بررسی:

این نظر سنجی در نمونه‌ای با حجم ۲۰۰۰ نفر در تاریخ ۲۳ و ۲۴ تیرماه در مناطق بیست‌گانه تهران انجام گرفت. حجم نمونه با حذف ۱۹ پرسشنامه که با اشکالاتی همراهِ بودند به ۱۹۸۱ رسیده است. نمونه‌گیری به روش خوشه‌ای و با احتمال متناسب با حجم جمعیت و با کنترل دو متغیر سن و جنس انتخاب شده است. سپس از طریق مراجعه مستقیم پرسشگران به افراد جامعه نمونه، اطلاعات موردنظر براساس پرسشنامه تنظیم و گردآوری شده است.

۵. سیمای پاساخنکویان

۵-۱. ترکیب جنسی پاساخنکویان
از مجموع پاساخنکویان این نظر سنجی، ۱۰۲۵ نفر (۵۱/۷ درصد) مرد و ۹۵۶ نفر (۴۸/۳ درصد) زن بودند. جدول ۵-۱ ترکیب جنسی پاساخنکویان

درصد	فراوانی	جنس
۵۱/۷	۱۰۲۵	مرد
۴۸/۳	۹۵۶	زن
۱۰۰	۱۹۸۱	کل:

۵-۲. ترکیب سنی پاساخنکویان:
تفکیک پاساخنکویان به لحاظ ترکیب سنی در چهار گروه نوجوان، جوان، میانسال و بزرگسال نشان می‌دهد که ۱۲/۶ درصد (۲۵۰ نفر) در گروه سنی نوجوان و زیر ۱۹ سال، ۲۹/۱ درصد (۵۷۶ نفر) جوان ۱۹-۲۹ سال، ۳۷/۷ درصد (۷۴۶ نفر) میانسال ۳۰-۴۹ سال و سرانجام ۲۰/۶ درصد (۴۰۹ نفر) ۵۰ سال به بالا و در گروه‌های سنی بزرگسال قرار دارند. میانگین سن جمعیت نمونه ۳۵/۹

سال برآورد می‌شود.

همچنین حداقل سن پاساخنکویان ۱۵ سال (۲/۴ درصد جمعیت نمونه) و حداکثر آن ۹۰ سال (۲۰/۲ درصد جمعیت نمونه) می‌باشد. (نگاه کنید به جدول ۵-۲)

جدول ۵-۲. توزیع پاساخنکویان برحسب سن

درصد	فراوانی	سن پاساخنکویان
۱۲/۶	۲۵۰	۱۸ سال کمتر
۲۹/۱	۵۷۶	۱۹-۲۹ سال
۳۷/۷	۷۴۶	۳۰-۴۹ سال
۲۰/۶	۴۰۹	۵۰ سال و بیشتر
۱۰۰	۱۹۸۱	کل:

سال ۳۵/۹ = میانگین سن

۵-۳. تحصیلات پاساخنکویان:

۱۸۵ نفر از پاساخنکویان این نظر سنجی (۹/۴ درصد)، بی‌سواد بودند و ۷۴۹ نفر (۴۰ درصد) نیز در سطوح تحصیلی زیردیپلم (ابتدایی و راهنمایی) قرار داشتند که اکثریت پاساخنکویان را تشکیل می‌دهند. علاوه براین، ۶۵۷ نفر (۳۳/۲ درصد) درحد متوسطه، ۲۸۴ نفر (۱۴/۳ درصد) در سطح فوق دیپلم و یا لیسانس و ۶۱ نفر (۳/۱ درصد) نیز تحصیلات فوق لیسانس و یا دکتری داشتند. میانگین تحصیلات مجموع پاساخنکویان ۹/۵ سال برآورد شده است.

جدول ۵-۳. توزیع پاساخنکویان برحسب تحصیلات

درصد	فراوانی	تحصیلات
۹/۴	۱۸۵	بی‌سواد
۴۰/۰	۷۴۹	ابتدایی، راهنمایی
۳۳/۲	۶۵۷	متوسطه
۱۴/۳	۲۸۴	فوق دیپلم و لیسانس
۳/۱	۶۱	فوق لیسانس و دکتری
۱۰۰	۱۹۸۱	کل:

۹/۵ = میانگین تحصیلات

۵-۴. وضعیت اشتغال:

به لحاظ وضعیت اشتغال، ۳۶/۴ درصد پاساخنکویان شاغل و ۳۱/۹ درصد خانه‌دار بودند. در میان پاساخنکویان غیرشاغل همچنین نزدیک به ۲۲۲ نفر (۱۱/۲ درصد) دانش‌آموز و ۱۰۰ نفر (۵ درصد) دانشجو دیده می‌شود.

وضعیت اشتغال	فراوانی	درصد
شاغل	۷۲۱	۳۶/۴
خانه‌دار	۶۳۲	۳۱/۹
دانش آموز	۲۲۲	۱۱/۲
نازانشسته و از کار افتاده	۱۳۴	۶/۸
بیکار	۱۱۳	۵/۷
دانشجو	۱۰۰	۵/۰
سرباز	۲۶	۱/۳
دارای درآمد بدون کار	۱۶	۰/۸
بدون پاسخ	۱۷	۰/۹
کل	۱۹۸۱	۱۰۰

وضعیت اشتغال سایر پاسخگویان به تفکیک در جدول ۵-۴ آمده است.

۵-۵. نوع شغل:

جدول ۵-۵ رده‌بندی‌های شغلی پاسخگویان شاغل را به تفکیک نشان می‌دهد. همانگونه که مشاهده می‌گردد اکثریت پاسخگویان شاغل کارکنان و کارمندان امور اداری و دفتری و یا جزو کسبه و پیشه‌وران هستند (به ترتیب ۱۱/۱ و ۹/۰ درصد) کارکنان امور خدماتی ۴/۷ درصد و کارگران مشاغل تولیدی و فنی نزدیک به ۴/۸ درصد بقیه پاسخگویان را تشکیل می‌دهند.

جدول ۵-۵ توزیع پاسخگویان برحسب نوع شغل

نوع شغل	پاسخگو
مشاغل علمی - تخصصی	۴/۸
مدیران و کارمندان عالی‌رتبه	۲/۳
کارکنان امور دفتری	۱۱/۱
کسبه و پیشه‌ور	۹/۰
امور خدماتی	۴/۷
کشاورزی و دامداری	۰/۱
کارگران مشاغل تولیدی و فنی	۴/۸
امور فرهنگی و هنری	۰/۶
سایر	۴/۳
بی‌ربط و بدون پاسخ	۵۸/۴
کل	۱۰۰
	۱۹۸۱

سهام مدیران و کارمندان عالی‌رتبه و نیز صاحبان مشاغل فنی - تخصصی در این مجموعه بالغ بر ۲/۳ درصد و ۴/۸ درصد است. نوع شغل سایر پاسخگویان نیز به تفکیک در جدول ۵-۵ مشاهده می‌شود. □

دادگاه شهردار تهران؛ یک رویداد استثنایی در پخش تلویزیونی

دکتر مهدی محسنیان‌زاده، استاد رشته ارتباطات، در گفت‌وگویی، دادگاه آقای کرباسچی را از منظر علم اطلاع‌رسانی بررسی کرده است. خلاصه دیدگاه‌های وی را در این باره می‌آوریم.

— به این پدیده به صورت یک محاکمه نگاه نکنیم، بلکه آن را رویدادی بدانیم که با نقش بستن بر صفحه تلویزیون از استقبال فراوان مردم برخوردار شده در حالی که رویدادی سرگرم‌کننده نبوده است. یعنی این بار دیگر صحبت از سریال‌هایی همچون اوشین و یا پدرسالار در میان نیست.

دوم اینکه من فکر می‌کنم که این دومین بار در ۲۰ سال گذشته است که چنین اتفاقی رخ می‌دهد و برای تماشاگر یک موضوع غیرسرگرم‌کننده مردم با چنین شماری پای تلویزیون می‌نشینند.

اولین واقعه‌ای که بازتاب رسانه‌ای چنین گسترده‌ای یافت مربوط به پخش یک مناظره سیاسی تلویزیونی درباره رویدادهای ترکمن صحرا و گنبدکاووس در تاریخ یازده اسفند ۱۳۵۸ است. در این مناظره رئیس‌جمهور وقت، استاندار مازندران، فرمانده نیروی زمینی، نمایندگان سپاه پاسداران، سه تن از اعضای کادر رهبری سازمان چریک‌های فدایی خلق حضور داشتند.

— بینندگان محاکمه آقای کرباسچی در ایران به هیچ‌وجه خوانندگان یک رمان نیمه تمام نیستند. بلکه برعکس انسان‌های کنجکاو هستند که چه بسا به‌طور ناخودآگاه به داوری نشسته‌اند تا ببینند که اگر کاپیتولاسیون بد است آیا محاکمه یک آدم شهیر و سیاسی با دیگران فرق دارد یا نه.

— در جلسه دوم تغییری در رفتار هر دو طرف، رئیس دادگاه و شهردار، پدید آمد: موضع یکی از دو طرف قدری بالاتر رفت و برعکس طرف مقابل در موضع پایین‌تر از جلسه اول قرار گرفت. این رویداد بسیار مهم چیزی نبود مگر تأثیر رسانه‌ها.

— اگر بپذیریم که بینندگان تلویزیون، خوانندگان یک رمان نیمه تمام نیستند بلکه ناظرانی هستند که باید آگاهانه به داوری بنشینند پس باید شرایط طوری مهیا شود که آنها این کار را در اوج هشیاری انجام دهند. به همین دلیل پخش جریان دادگاه در ساعت دو یا سه صبح اساساً مناسب نیست زیرا ارگان‌هایی که در آن ساعت به‌طور طبیعی عادت به خواب دارد از هشیاری کامل برخوردار نیست.

— ما تاکنون با این تجربه تاریخی مواجه بوده‌ایم که نشریات کاملاً تخصصی اما با تیراژ کم، مقولات و موضوعات خاصی را با خوانندگان خود در میان گذاشته و آنان را درباره آن مقوله به اندیشه و تفکر وامی‌داشته‌اند. در مقابل پس فرست‌هایی نیز از مخاطبان خود دریافت می‌کرده‌اند. اما تمامی این مکالمه‌گویی میان دو تلفن داخلی درون یک اداره رخ می‌داده است.

هرگاه درجه آزادی رسانه‌ای بالا بوده این چنین مکالمه‌ای در نشریات تخصصی بی‌پروا تر و عمیق‌تر صورت می‌گرفت و هرگاه این درجه آزادی رسانه‌ای پایین می‌آمد این نشریات محتاطانه‌تر عمل می‌کردند.

— براساس یکی از قوانین ارتباطی هرگاه مخاطب احساس کند که می‌خواهند اندیشه خاصی را به او القاء کنند بیشتر علیه آن اندیشه جبهه می‌گیرد. در حقیقت مخاطب نخست باید رسانه را باور کند و سپس به باور پیام برسد.